

67-72-10/1
15.02.17

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора Кравцової Тетяни Миколаївни, на дисертаційне дослідження Зільник Наталії Михайлівни на тему «Адміністративна відповідальність за правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації», подане на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дисертації. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом говорить про необхідність перегляду системи технічного регулювання України та перетворень в галузі стандартизації та сертифікації з метою забезпечення гідного місця національних товарів, робіт, послуг на світовому ринку, підвищення національної конкурентоспроможності, забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку і високих стандартів життя. Аналіз чинних нормативно-правових актів, якими врегульовано відносини у сфері забезпечення якості продукції, стандартизації, метрології і сертифікації, а також вивчення й узагальнення практики їх застосування дозволяє зробити висновок про те, що існуючий адміністративно-правовий механізм має певні недоліки, наявність яких не дозволяє компетентним органам повною мірою застосовувати превентивні заходи, спрямовані на недопущення потрапляння на вітчизняний та міжнародний ринок неякісної продукції.

Усе це узгоджується з іншим важливим висновком: вітчизняні стандарти і процедури, спрямовані на забезпечення якості товарів, не повною мірою відповідають міжнародним вимогам, що перешкоджає здійсненню експортно-імпортних операцій й виконання Україною міжнародних зобов'язань.

Існує необхідність щодо відповідності українського законодавства не тільки переліку чітко встановлених норм самої Угоди, а й спільним цінностям та правовим стандартам і законодавству Євросоюзу. Все це відповідно, обумовлює потребу у створенні ефективної системи адміністративно-правового

регулювання у галузі стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації, коли на ринок товарів та послуг України потрапляла б лише якісна продукція, яка відповідає вимогам міжнародних стандартів та пройшла процедуру сертифікації.

Незважаючи на той факт, що окремі аспекти адміністративно-правового регулювання в галузі стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації розроблялися такими вченими-адміністративістами як В. Ю. Волков, Л. В. Лосюк, С. М. Орехов, К. Б. Починок, Л. І. Сопільник, І. М. Сорокун та іншими, у вітчизняній науці адміністративного права до сих пір було відсутнє комплексне і всеохоплююче дослідження адміністративній відповідальності за правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації.

Вищезазначене говорить про актуальність дисертації Н. М. Зільник «Адміністративна відповідальність за правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації», яке саме й спрямовується на розкриття наведених теоретичних та практичних проблем.

Актуальність дослідження підтверджується також тим, що воно виконано відповідно до основних наукових напрямів досліджень Національного університету «Львівська політехніка» від 24 червня 2014 р., протокол № 5 «Про правові, психологічні та інформаційні проблеми розвитку державності в Україні», науково-дослідної роботи «Вдосконалення правового механізму захисту прав і свобод людини і громадянина в умовах розбудови правової держави» (державний реєстраційний № 0112U001217), а також у контексті наукового дослідження кафедри адміністративного та інформаційного права Навчально-наукового інституту права та психології НУ «Львівська політехніка» за напрямом «Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод людини і громадянина в умовах розбудови правової держави» (державний реєстраційний № 046U004099).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень,

висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації у достатній мірі обґрунтовані. Дисертація виконана автором самостійно. Ідеї, що належать іншим авторам, у роботі не використано, всі сформульовані в ньому положення та висновки обґрунтовані на базі особистих досліджень автора.

Достовірність висновків дисертації обумовлюється правильно обраною методологією дослідження, в основу якої покладено різноманітні філософські (світоглядні), загальнонаукові та спеціальні методи пізнання соціальних і правових явищ, пов'язаних із застосуванням до правопорушників у галузі стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації адміністративної відповідальності. Їх застосування характеризується системним підходом, що дало можливість досліджувати проблеми в єдності їхнього соціального змісту і юридичної форми, здійснити системний аналіз питання адміністративної відповідальності у галузі стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації.

У дослідженні належним чином ураховані вітчизняні наукові джерела, а також залучені зарубіжні роботи. Загалом список використаних дисертантом джерел становить 356 найменувань.

Нормативно-правовою основою дисертації стали положення Конституції України, Кодексу України про адміністративні правопорушення та інших нормативно-правових актів України, а також законодавство деяких країн СНД та Європейського Союзу у вказаній сфері.

Достатньою за обсягом є її емпірична база. У роботі проаналізовано узагальнення практики застосування чинного законодавства України, дані проведеного анкетного опитування 400 осіб, а також статистичні матеріали щодо адміністративної відповідальності за правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації.

Наукова новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації полягає в тому, що в роботі вперше здійснено

системне комплексне дослідження сутності та особливостей адміністративної відповідальності за правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації.

Оцінюючи новизну основних положень, висновків дисертації, необхідно зазначити, що в ній порушено не розроблені раніше наукові і практичні завдання, вирішення яких дозволило одержати позитивні результати і виробити ряд пропозицій. З урахуванням цього можна стверджувати, що новизна дисертаційного дослідження проявляється як у самому підході до досліджуваної проблеми, так і запропонованому вирішенні конкретних питань, що стосується адміністративної відповідальності за правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації.

У роботі сформульовано низку положень, що сприяють розв'язанню конкретного наукового завдання і характеризуються науковою новизною.

Так, заслуговує на увагу дослідження історіографії питання щодо правової основи стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації (с. 13-36), а також проаналізоване автором питання становлення та розвитку адміністративно-правових основ регулювання стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації (с. 37-51).

На підставі зарубіжного досвіду дисертантка досить вдало обґрунтовує впровадження міжнародних вимог пов'язаних з якістю продукції, стандартизацією, метрологією і сертифікацією. Запропоновано створити дієвий механізм прийняття національних стандартів з урахуванням проєвропейського розвитку України, акцентовано увагу на пришвидшенні узгодження національних стандартів з європейськими та міжнародними, що сприятиме розширенню міжнародної торгівлі (с. 66).

Обґрунтованим є висновок автора про те, що з'ясування підвідомчості розгляду справ про адміністративні правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації є актуальним з урахуванням вертикального та лінійного підходів адміністративно-процесуальної діяльності

суб'єктів, що уповноважені здійснювати адміністративну юрисдикцію у вказаній сфері (с. 136).

Схвальної оцінки заслуговує проведений дисертантом аналіз проблем стосовно процедури притягнення до адміністративної відповідальності за правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації. Зокрема, заслуговує на увагу висновок щодо необхідності здійснювати розгляд справ про адміністративні правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації виключно судами (с. 126).

Позитивним в роботі є те, що автором не залишена поза увагою і наукова дискусія відносно застосування терміну «адміністративне покарання» взамін терміну «адміністративне стягнення» (с. 161). В дисертації проаналізовані наукові підходи до правової характеристики цих понять.

Певну увагу хотілося б звернути на запропоновані автором шляхи вдосконалення законодавства України, що регулює адміністративну відповідальності за правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації (с. 163-164). А саме, доречними вважаємо пропозиції автора про збільшення розміру штрафу за вчинення таких адміністративних правопорушень в галузі стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації як введення в обіг або реалізація продукції, що не відповідає вимогам стандартів (ст. 167 КУпАП), виконання робіт, надання послуг громадянам-споживачам, що не відповідають вимогам стандартів, норм і правил (ст. 168-1 КУпАП), порушення правил застосування засобів вимірювальної техніки (ст. 172 КУпАП).

Також заслуговують на увагу: аналіз понять «стандартизація», «якість продукції», «метрологія» і «сертифікація», на підставі якого дисертантка сформулювала авторські визначення з урахуванням попередніх досліджень, законодавчих вимог та сучасних умов розвитку (с. 68); висновок про те, нормативно-правові акти в галузі стандартизації, якості продукції, метрології і

сертифікації не повною мірою відповідають суспільним вимогам, тому доцільним є вдосконалення правових основ стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації як необхідної умови для успішного вирішення пріоритетних соціально-економічних завдань (с. 51); позиція дисертантки, що ефективне функціонування системи адміністративно-правового регулювання в галузі стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації деякою мірою залежить від реалізації адміністративно-правових відносин у вказаній сфері (с. 180).

Усе це в сукупності обумовлює достатній рівень наукової обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційному дослідженні.

Загальна оцінка дисертаційної роботи та повнота викладу одержаних результатів в опублікованих працях. Загальний аналіз змісту роботи свідчить про самостійність і цілісність проведеного дослідження, достатній науковий рівень і відповідне практичне значення.

Зміст дисертації складається із вступу, трьох розділів, що включають дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У Вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації; встановлено зв'язок роботи з науковими програмами; визначено мету і завдання, об'єкт, предмет та методологічний алгоритм дослідження; розкрито наукову новизну і практичне значення його результатів; наведено дані про їх апробацію, про публікації, структуру й обсяг дисертації.

Перший розділ дисертації присвячений загально-теоретичній характеристиці і правовим основам стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації. Зокрема, проведено аналіз наукової літератури та положень деяких нормативно-правових актів, що відображають погляди українських і зарубіжних учених та законодавства на стандартизацію, якість продукції, метрологію і сертифікацію й на основі цього запропоновано авторське бачення вказаних понять (с. 13-37 дисертації).

У другому розділі проведено аналіз складових адміністративно-правового регулювання у галузі стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації (с. 70-108 дисертації), розглянуто адміністративно-процесуальний статус органів, що уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації (с. 108-126 дисертації), визначенню підвідомчості розгляду справ про адміністративні правопорушення у галузі стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації (с. 126-136 дисертації).

Третій розділ дисертації складається з двох підрозділів, у яких увагу акцентовано на матеріальних і процесуальних питаннях адміністративної відповідальності за правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації (с. 140-175 дисертації). Обґрунтовано, що процесуальні підстави адміністративної відповідальності за правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації мають і загальні, і специфічні ознаки, наявність яких не суперечить, а лише вказує на індивідуалізацію адміністративного провадження у конкретній справі (с. 10 автореферату).

Висновки – вичерпні, деталізовані, являють собою логічно обґрунтований підсумок виконаної роботи та в повній мірі відображають основні положення дослідження та можливі результати впровадження.

Наукові положення, висновки й рекомендації, сформульовані в дисертації, викладені в дев'ятнадцяти опублікованих працях – семи статтях у наукових виданнях, визнаних фаховими з юридичних наук (одна з яких входить до міжнародної науково-метричної бази Index Copernicus), одна стаття у періодичному виданні іноземної держави та одинадцяти тез доповідей на науково-практичних заходах. Результати дослідження апробовані на кількох міжнародних і всеукраїнських наукових конференціях, які проводилися в різних містах України.

Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес. Висновки та пропозиції щодо покращення реалізації механізму притягнення до адміністративної відповідальності за правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації можуть бути основою для подальших наукових досліджень із відповідної проблематики. Так, результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення КУпАП в частині адміністративної відповідальності правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації. Результати дисертаційного дослідження можуть стати основою для вдосконалення правозастосовної діяльності. Також, обґрунтованим та доцільним є використання основних результатів дисертаційного в процесі викладання студентам вищих навчальних закладів таких дисциплін як «Адміністративне право», «Адміністративний процес», «Господарське право України» «Адміністративна відповідальність у сфері економіки», підготовки підрозділів підручників і навчальних посібників із відповідного навчального курсу, а також статей і наукових повідомлень.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Поряд з позитивними якостями дисертації в ній є дещо спірні, та недостатньо аргументовані положення, окремі неточності.

По-перше, у підрозділі 1.1 «Історіографія питання щодо правової основи стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації» здійснено аналіз наукової літератури та положень деяких нормативно-правових актів, що відображають погляди українських і зарубіжних учених та законодавства на стандартизацію, якість продукції, метрологію і сертифікацію і запропоновано авторське бачення понять «стандартизація», «якість продукції», «метрологія» і «сертифікація». На нашу думку, такий підхід є дещо дискусійним. Історіографічне дослідження правової основи стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації відзначається відсутністю чіткої структуризації наукових підходів щодо досліджуваного питання, потребує об'єднання

наукових досліджень за принципом внутрішньої єдності наукових поглядів у конкретні групи та глибшого дослідження еволюції наукової думки у цій сфері. Звичайно, з огляду на відсутність однозначних теоретичних визначень понять «стандартизація», «якість продукції», «метрологія» та «сертифікація», їх теоретичне обґрунтування є вкрай потрібним, однак об'єднання даного теоретичного матеріалу з дослідженням історіографії правової основи стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації дещо «перевантажує» зміст даного підрозділу, негативно позначається на структурованості викладу змісту підрозділу.

По-друге, на с. 66 дисертації зазначено, що «пришвидшення узгодження національних стандартів з європейськими та міжнародними вбачається можливим у разі створення дієвого та гнучкого механізму прийняття національних стандартів, який разом із орієнтацією на міжнародні технічні вимоги буде здатний провести узгодження національного та міжнародного законодавства у галузі стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації». Вважаємо, що необхідно було б конкретизувати такий механізм прийняття національних стандартів.

По-третє, у 2 розділі дисертації (с. 73-74) автор, розглядаючи проблематику адміністративно-правового регулювання відносин у сфері стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації використовує термін «система адміністративно-правового регулювання» взамін терміну «механізм адміністративно-правового регулювання», що на наш погляд така підміна понять є некоректною.

По-четверте, на с. 98 дисертації вказано, що «спеціальною правосуб'єктністю у галузі стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації володіють органи стандартизації, управління якістю, метрологічної діяльності, сертифікації, яка проявляється у наявності широкого спектру прав та обов'язків у вказаній сфері від належного здійснення яких залежить ефективність захисту прав та інтересів споживачів». До таких органів

дисертантка відносить Державну інспекцію України з питань захисту прав споживачів. Однак, в даному випадку, доцільно було б роз'яснити, які ще органи, крім Державної інспекції України з питань захисту прав споживачів наділені спеціальною правосуб'єктністю у галузі стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації.

По-п'яте, на наш погляд, у підрозділі 3.1. дисертації, в процесі аналізу питань, пов'язаних із матеріальними основами адміністративної відповідальності за правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації раціональніше і ефективніше було б дослідити питання щодо співвідношення адміністративної та інших видів юридичної відповідальності за правопорушення у вказаній сфері.

По-шосте, потребує обґрунтування висновок автора про необхідність закріплення у відповідних статтях КУпАП, які передбачають відповідальність за вчинення адміністративних правопорушень в галузі стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації поряд із штрафом додаткового виду адміністративного покарання – конфіскації продукції, яка не відповідає вимогам стандартів, щодо якої немає сертифіката відповідності або свідоцтва про визнання відповідності чи декларації про відповідність тощо (с. 183 дисертації, с. 12 автореферату).

Зазначені зауваження та побажання мають переважно дискусійний характер. Це відзначає насамперед складність і актуальність дослідженої теми та власний підхід дисертанта до її розгляду. В цілому ж, зауваження і дискусійні положення суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

Викладене дозволяє зробити висновок про те, що дисертація «Адміністративна відповідальність за правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації» є завершеним науковим дослідженням, в якому отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, яке має значення для

розвитку адміністративно-правової науки, тобто за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем та практичним значенням, відповідає вимогам п.п. 9, 11-13 Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її авторка – Зільник Наталія Михайлівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:
професор кафедри правосуддя
Сумського національного
аграрного університету,
доктор юридичних наук, професор

Т. М. Кравцова

